

Dossier

El Montseny és una de les muntanyes emblemàtiques de Catalunya. La seva situació, vora el mar i a prop de la gran conurbació barcelonina fa que sigui permanentment present per a bona part dels catalans. Els valors paisatgístics, naturals i científics del massís l'han fet objecte de gran nombre de treballs de tota mena, cosa que es manifesta amb l'extensa bibliografia existent, la qual ha estat recentment publicada.

Finalment, la declaració com a Parc Natural ha ocasionat tota una problemàtica derivada de l'existència d'una zona protegida en un territori molt humanitzat; situació que amb el pas de temps es va agreujant i comença a hores d'ara a revisar a fons del plantejament inicial.

Aquest dossier, amb la segona part que seguirà, pretén donar una visió global de la muntanya i conèixer els reptes que condicionen el seu futur.

tseny

La conservació dels espais naturals:

La societat ha pres consciència de la necessitat de conservar el patrimoni natural i això s'ha concretat en la promulgació de diversos instruments legals que pretenen fer possible aquesta conservació.

La conservació dels espais naturals generalment s'ha entès com la intervenció de l'administració sobre determinats indrets del territori amb valors naturals rellevants per evitar la seva destrucció o deteriorament, deixant de banda una concepció més àmplia que contemplaria la conservació dels valors naturals significatius continguts a la totalitat del territori.

Les societats humanes han buscat sempre en el medi la forma de satisfer les seves necessitats, i la seva activitat ha produït profundes transformacions del territori.

A l'àrea mediterrània és quasi impossible pensar en l'existència de valors naturals que en major o menor grau no hagin estat condicionats o alterats per la mà de l'home.

El resultat d'aquesta llarga història d'interacció home-natura fa que els es-

pais que avui anomenem naturals no siguin espais intocats per l'home o espais verges, sinó que es tracta d'espais poc transformats o menys artificialitzats que la resta del territori. Són termes relatius que estableixen un distanciament respecte el sòl urbà o industrial fortament artificialitzats.

El concepte de "Conservació"

En sentit estricte, conservar és impedir que una cosa es transformi o es destrueixi. Aquest concepte és ben clar quan el bé a conservar és una realitat estàtica o inamovible.

El territori, en canvi, és una entitat viva i, per tant, dinàmica i canviant. Si, a més, és un territori habitat per l'home,

Fotografies: MUSEU DE LA GABELLA. SALVADOR OLIVA I AUTORS
El cim de Matagals (1699).
Riera de Viladrau.

el cas del Montseny

RAMON ESPINACH i GRAU

està sotmès a les transformacions que són fruit de l'evolució social i econòmica de la societat.

En aquest context, la protecció del medi cal entendre-la en sentit ampli, on conservar no vol dir immobilitzar o congelar el territori, sinó que vol dir fixar les bases que facin possible certes transformacions sempre que siguin compatibles amb la permanència dels valors fonamentals. Així doncs, conservar implica moltes vegades intervenir, ordenar i tractar.

Instrumentes legals a Catalunya

La major part dels instruments legals específics per a la conservació dels espais naturals parteixen de la

consideració que aquests són llocs o paratges excepcionals dins el territori en els quals es justifica que l'administració arbitri mesures especials per respectar i fer respectar els seus valors evitant els processos de destrucció o deteriorament produïts per la mà de l'home.

La Llei d'Espais Naturals 12/1985, aprovada pel Parlament de Catalunya, repeteix aquesta consideració i defineix els espais naturals de la manera següent: "S'entén per espais naturals aquells que presenten un o diversos ecosistemes no especialment transformats per l'explotació o l'ocupació humanes amb espècies vegetals o animals d'interès científic o educatiu i els que presenten paisatges naturals de valor estètic".

Aquest criteri preval per damunt de consideracions globals on la conservació s'aborda des d'una visió integral del territori i no es tracta de conservar singularitats naturals sinó el medi físic en general i els seus components en particular: els sistemes forestals, el medi atmosfèric, les aigües continentals, el medi marítim...

La mateixa Llei d'Espais Naturals

El poble de Montseny a la vall de la Tordera. Establiment rural a la falda del Montseny (Mosqueroles).

preveu l'aprovació d'un pla d'espais d'interès natural que, per més exhaustiu que sigui, no deixarà de ser un catàleg o llista d'indrets.

La catalana Llei Forestal 6/1988 planteja la conservació dels sistemes forestals d'una manera més àmplia dins la seva especialitat. La pròpia Llei diu que la seva finalitat és establir l'ordenament dels terrenys forestals de Catalunya per assegurar-ne la conservació o garantir la producció de primeres matèries, aprofitar adequadament els recursos naturals renovables i mantenir les condicions que permeten un ús recreatiu i cultural d'aquests terrenys. També diu que és objectiu d'aquesta Llei, entre d'altres, introduir criteris de manteniment i d'increment de les àrees forestals existents en l'ordenació territorial, en el planejament urbanístic i en política d'estructures agràries.

Un altre instrument legal per abordar la conservació dels espais naturals és la legislació urbanística, que té per objecte l'ordenació integral de tot el territori, i tot i que la seva principal preocupació és el desenvolupament del fet urbà i, en canvi, el sòl no urbanitzable és tractat com un fet relativament mar-

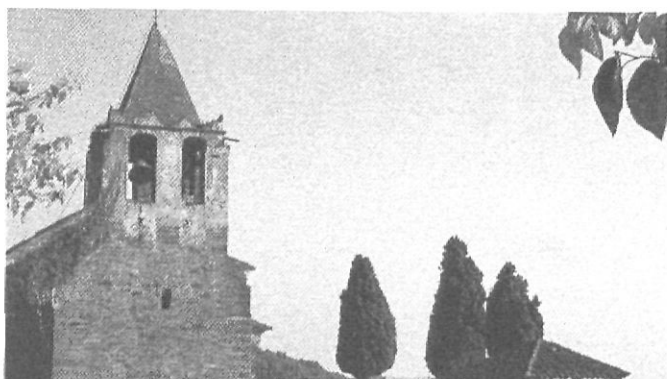
ginal, també és cert que conté suficients mecanismes i ressorts per apartar determinats espais del país del procés de desenvolupament urbà i altres usos que incrementen l'artificialització del territori. Tot això mitjançant la classificació del sòl.

La legislació urbanística, però, no es preocupa només del medi físic a través de la classificació del sòl que pugui establir-se mitjançant els diferents plans, sinó que, a més, aquests plans poden contenir determinacions concretes encaminades a la protecció del medi. L'article 17.1 de la Llei del Sòl i l'article 76.3b del Reglament es refereixen als plans especials que poden formular-se i aprovar-se amb la finalitat de protegir el paisatge i el medi natural.

El cas del Montseny

El Montseny forma part d'un sistema d'espais situats a l'entorn de la conurbació de Barcelona en forma d'anell, que inclou diversos massissos de les serralades litoral i pre-litoral i que actualment disposen d'un règim de protecció i gestió.

Parròquia de la Costa.
L'esplendor de la fageda a la tardor.

El règim de protecció del Montseny parteix d'una planificació prèvia, consensuada i aprovada per les diferents administracions, adoptada paulatinament per les figures de planejament municipal i revalidada posteriorment per la Declaració del Parc Natural d'acord amb la Llei 12 de 1988 i diferents sentències dels tribunals.

La gestió del Montseny, tal com està plantejada actualment, pretén mantenir el territori protegit, apartat dels processos de transformació i artificialització radical i irreversible que tenen lloc a gran part dels territoris situats a les proximitats de l'àrea més densament poblada de Catalunya.

Tot i això, sense restringir els usos productius i d'habitatge de la població i els usos culturals, científics i recreatius del públic, sempre que siguin compatibles amb la preservació dels valors naturals i culturals.

Aquest plantejament teòric es concreta de la manera següent:

1.- Planejament urbanístic.

La unitat orogràfica del Montseny abraça l'àmbit administratiu de les dipu-

tacions de Girona i Barcelona. Per aquest motiu i d'acord amb el que estableixi la Llei del Sòl, cada una de les diputacions va promoure i tramitar un pla especial de protecció, quedant definitivament aprovat el corresponent a l'àmbit de Barcelona el 26 de juliol de 1977 i el de l'àmbit gironí el 26 de gener de 1978, després dels corresponents períodes d'informació pública.

Com totes les figures de planejament urbanístic, el Pla Especial del Parc Natural del Montseny estableix un model d'ús futur del territori i el desenvolupa normativament, tot regulant els usos i les actuacions que són admesos en cada una de les àrees que defineix el propi Pla.

Així mateix, el Pla estableix els òrgans de gestió i representació. Actualment, el Parc Natural del Montseny disposa d'un Consell Coordinador format pels representants dels ens amb competències sobre el territori: ajuntaments, departaments de la Generalitat de Catalunya i diputacions.

També disposa d'una comissió consultiva formada pels representants de les entitats dels diferents sectors so-

Avetosa de Passavets.
Comunidor de la Costa.

cials que tenen interessos concurrents dins l'àmbit del Parc.

Des del moment de l'aprovació del Pla Especial fins el moment present, la major part de municipis han adaptat el planejament local a les determinacions del text normatiu del Parc Natural.

2.- Adequació a la Llei d'Espais Naturals 12/1985.

El Decret 105 de 1987 declara el massís del Montseny Parc Natural, d'acord amb la Llei 12/1985. L'àmbit del decret abraça únicament l'àrea de parc deixant fora de la declaració la zona perifèrica o de pre-parc. En l'àmbit que abraça la declaració, el Decret revalida la vigència que el Pla Especial segueix encomanant la seva gestió a la Diputació de Barcelona que l'exerceix conjuntament amb la Diputació de Girona i els ajuntaments.

3.- Reconeixement internacional

El maig de 1978 el representant de la UNESCO va fer entrega del títol d'inclusió del Parc Natural del Montseny a la Xarxa Internacional de Reserves de

la Biosfera al conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya. A partir d'aquell moment el Montseny ha pogut ésser present i participar en diversos fòrums nacionals i internacionals en matèria d'ordenació i gestió d'espais naturals protegits.

L'any 1987 va ésser signat un conveni de col.laboració amb el Parc Nacional i Reserva de la Biosfera de Cevennes al Llanguedoc-Rosselló amb el qual s'ha desenvolupat un pla de treball en matèria de recerca, divulgació i intercanvis.

Perspectives de futur

L'experiència acumulada durant els anys de vigència del Pla Especial del Montseny permet afirmar que aquest és un instrument que s'ha mostrat útil per acomplir les finalitats preteses. Amb tot, han existit i existeixen dificultats importants que només poden ser superades si les diferents administracions i estaments socials assumeixen la seva quota de responsabilitat en donar acompliment al planejament vigent.

El Pla de la Calma, amb Montserrat al fons, Sant Marçal i les Agudes

Per garantir una bona gestió futura és necessari aprofundir els temes següents:

- Actualització del planejament. Caldrà adequar el tractament urbanístic de l'àrea de pre-parc al context jurídic vigent i a l'evolució que ha sofert el propi territori. Tenint en compte que algunes lleis sectorials, com la Llei Forestal, són més restrictives que el mateix Pla Especial pel que fa a la possibilitat d'edificar dins el sòl forestal de l'àrea de pre-parc.

Igualment caldrà regular els nous usos esportius que han sorgit o s'han desenvolupat durant els darrers anys.

- Creació i millora de les infraestructures i estratègies d'acolliment i informació dels visitants, amb la finalitat de fer compatible l'ús social amb la conservació del medi. És necessari que el públic visitant i la societat en general accepti el repte de participar i contribuir activament en la preservació dels valors que contenen els espais naturals que té al seu abast.

- Ordenació i millora del sector agrari i forestal. Contribuir a la planificació d'aquestes activitats.

- Millora del funcionament dels òrgans de gestió i participació, per tal que els ens locals i les entitats representatives dels diferents estaments socials participin activament dels programes d'actuació que es desenvolupen actualment.

La protecció futura del Montseny serà possible en la mesura que la societat valori positivament la necessitat d'invertir esforços i recursos a aquesta empresa. Per aconseguir aquest reconeixement cal divulgar la conveniència d'aplicar polítiques conservacionistes que han de repercutir favorablement sobre el conjunt del territori i el conjunt de la societat, sobrepasant els límits estrictes de l'àrea protegida i contribuint a establir les bases per a una millor gestió del territori.

Ramon Espinach i Grau és tècnic de l'Àrea d'Agricultura i Medi Natural de la Diputació de Barcelona

Viladrau,
Feixes de la Castanya
(Vall de la Tordera).

